

Gentiaanviolet bij chronische otitis externa

Gabriël Slee

Inleiding

De 79-jarige mijnheer Broersen heeft al vele jaren een recidiverende otitis externa. Drie jaar geleden kreeg hij weer klachten die maar niet reageerden op de gebruikelijke therapie. Met wisselend succes schreef ik hem een aluminiumacetotartraat 12%-oplossing, zure oordruppels met triamcinolon en oordruppels met antibiotica en corticosteroïden voor. Omdat de klachten bleven, verwees ik hem uiteindelijk naar de KNO-arts. Die penselde eenmalig gentiaanviolet 1%-oplossing FNA in zijn oor, waarna de klachten geheel verdwenen.

Standaardtherapie

Infectie is een belangrijke oorzaak van otitis externa. De voornaamste geïsoleerde micro-organismen zijn *Pseudomonas aeruginosa* en *Staphylococcus aureus*. Ook fungi en gistcellen worden geïsoleerd.¹ Zoals de NHG-standaard Otitis externa aangeeft, is de behandeling tweeledig:² reiniging van de gehoorgang; het gebruik van aluminiumacetotartraat-oordruppels FNA, waardoor het milieu wordt aangezuurd en er een ontzwellende optreedt.

Gentiaanviolet

De KNO-arts bleek wel vaker 'lastige patiënten' met gentiaanviolet te behandelen; vooral bij een droge, chronische otitis externa die niet reageerde op de gebruikelijke therapie. Soms herhaalde hij de behandeling na twee weken. Inmiddels heb ik deze behandeling nog een aantal keren met veel succes toegepast. In oudere publicaties in het NTvG wordt gentiaanviolet wel vermeld bij behandeling bij luierdermatitis,³ meningitis,⁴ en flebitis.⁵

In Pubmed en Embase zocht ik met de zoekwoorden *gentian violet*, *auditory canal (external)* en *external, otitis*. Ook gebruikte ik de combinaties van *gentian violet* en *auditory canal*, *external* en van *gentian violet* en *externa otitis*. Tot mijn verbazing kwam er slechts één publicatie uit 1983 te voorschijn, waarin twee KNO-artsen in een gerenommeerd tijdschrift onder de kop 'How I do it?' beschrijven hoe zij een chronische secretoire otitis externa die niet op de gebruikelijke therapie reageert, behandelen met gentiaanviolet.⁶

In een recent overzichtsartikel over therapie van otitis externa werd gentiaanviolet genoemd bij chronisch otorroe, doch zonder referenties.⁷ Gentiaanviolet heeft een antimycotische en een antibacteriële werking, onder andere tegen *Candida*, *Pseudomonas*, streptokokken, stafylokokken en *Proteus*.⁸

In het *Formularium medicamentorum* van de KNMP wordt de 1%

waterige gentiaanviolet-oplossing beschreven voor cutaan gebruik (tweemaal daags te appliceren).

In de literatuur worden enkele malen bijwerkingen vermeld. Een weinig ernstige, maar vervelende bijwerking vormen de donkerpaarse verkleuringen van de huid, die vanzelf weer verdwijnen. Ernstiger bijwerkingen zijn er ook: zo werd bij het gebruik van een 2% gentiaanviolet-oplossing een ernstige huidnecrose gezien.^{9,10} Bij neonaten met een orale candidiasis veroorzaakte toepassing van gentiaanviolet ulceraties.¹¹ Bij dieren en in vitro is er een carcinogeen effect vastgesteld.¹²

Conclusie

Behandeling met gentiaanviolet kan zinvol zijn bij de behandeling van een chronische natte en droge otitis externa wanneer de standaardtherapie onvoldoende effect heeft. Het trommelvlies moet intact zijn.

De behandeling bestaat uit het reinigen van de gehoorgang en het met een wattenstokje aanbrengen van gentiaanviolet (1% oplossing FNA) in de gehoorgang. Eenmalig aanbrengen is meestal voldoende. Voorzichtigheid voor de kleding van de patiënt is geboden.

Literatuur

- 1 Rooijackers-Lemmens E, Van de Lisdonk E, Giesen P. Acidifying therapy, best choice in otitis externa? *Huisarts Wet* 1993;36(suppl):31-5.
- 2 Rooijackers-Lemmens E, Van Wijngaarden JJ, Opstelten W, Broen A, Romeijnders ACM, Geijer RMM. NHG-standaard Otitis Externa. *Huisarts Wet* 1995;38:265-71.
- 3 Hardnekkige luierdermatitis. *Ned Tijdschr Geneesk* 1981;125:715.
- 4 Van Raamsdonk W. Staphylococccenmeningitis, behandeld met gentiaanviolet. *Ned Tijdschr Geneesk* 1928;72:3581.
- 5 Scheffelaar Klots Th. De behandeling van phlebitis met intraveneuze inspuitingen van gentiaanviolet. *Ned Tijdschr Geneesk* 1924;68:2756-7.
- 6 Kopstein E, Baltimore. How I do it. Otolaryngology and neuro-otology. Otitis externa: unorthodox but effective treatments. *Laryngoscope* 1984;94:1248.
- 7 Mylanus EAM, Natsch S, Mulder JJS, Meis JFGM. De keuze van oordruppels voor chronische otorroe. *Ned Tijdschr Geneesk* 2000;144:1261-6.
- 8 Bakker P, Van Doorne H, Gooskens V, Wieringa NF. Activity of gentian violet and brilliant green against some micro-organisms associated with skin infection. *International Journal of Dermatology* 1992;31:210-3.
- 9 Meurer M, Konz B. Hautnekrosen nach Anwendung 2%iger Pyoaktinlösung. *Hautarzt* 1977; 28:94-5.
- 10 Björnberg A, Mobacken H. Necrotic skin reactions by 1% gentian violet and brilliant green. *Acta Derm Venereol (Stockh)* 1972;52:55-60.
- 11 Horsfield P, Logan FA, Newey JA. Oral irritation with gentian violet. *BMJ* 1976;2:529.
- 12 Rosenkranz HS, Carr HS. Possible hazard in use of gentian violet. *BMJ* 1971;3:702-3.

Correspondentie: G.L.J. Slee, Schelpenweg 8, 3233 EP Oostvoorne.
E-mail: gslee@hotmail.com